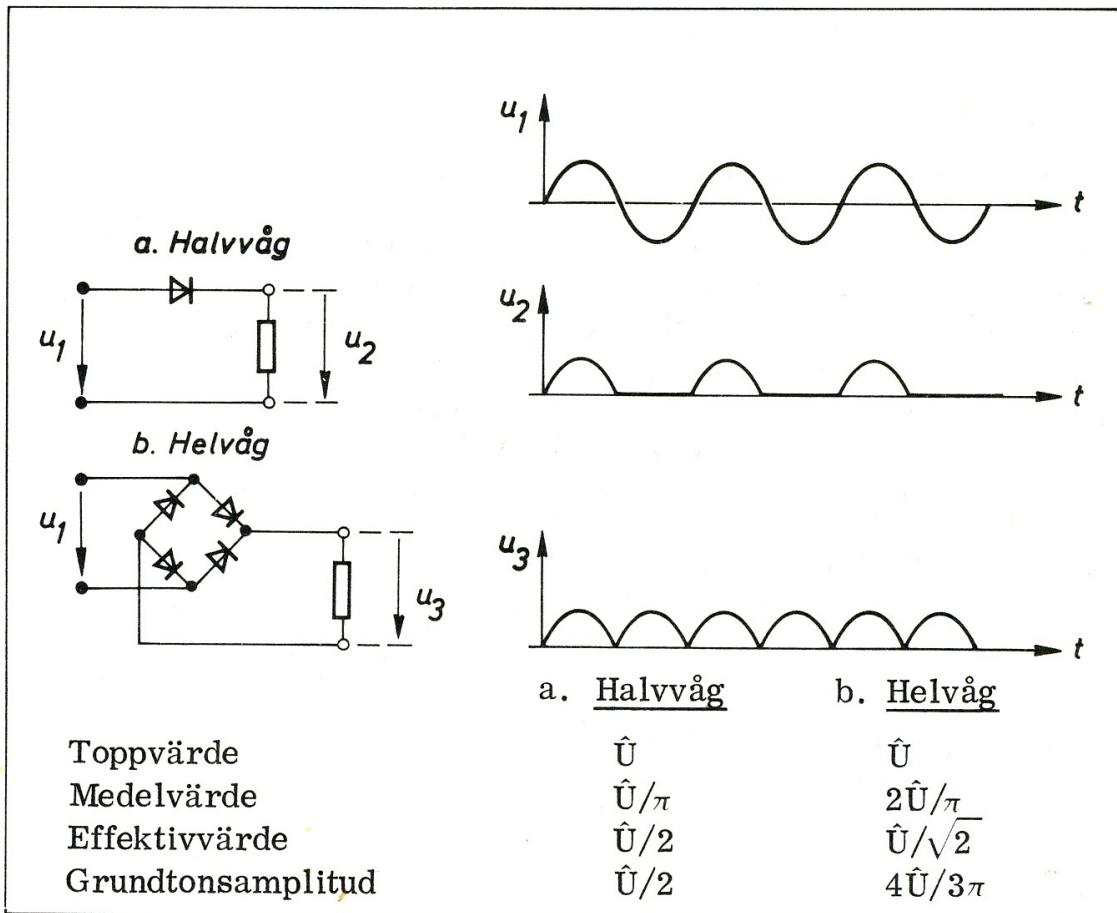

Diodlikriktare

- Likriktare med resistiv last
- a) Halvvåg (Enpulskoppling)
 - b) Helvåg (Tvåpulskoppling)

Exempel på härledningar av trigonometriska samband med hjälp av Eulers formler

$$e^{iX} = \cos X + i \sin X$$

$$e^{-iX} = \cos(-X) + i \sin(-X) = \cos X - i \sin X$$

$$\sin X = \frac{e^{iX} - e^{-iX}}{i2} \quad \boxed{\text{Eulers formel för } \sin X}$$

$$\cos X = \frac{e^{iX} + e^{-iX}}{2} \quad \boxed{\text{Eulers formel för } \cos X}$$

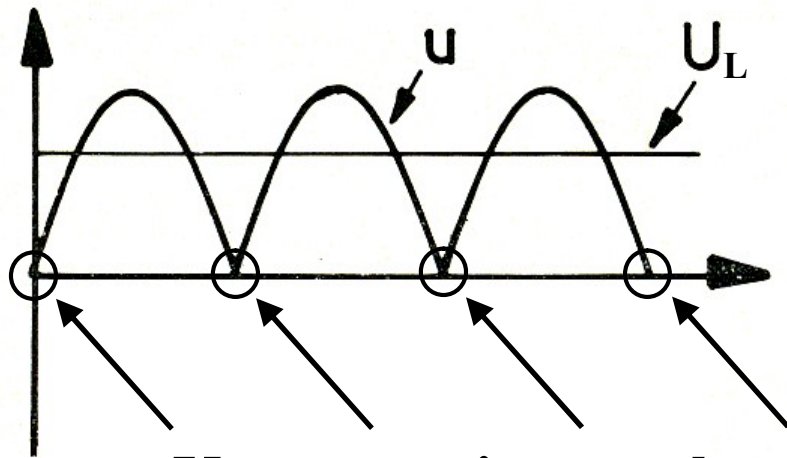
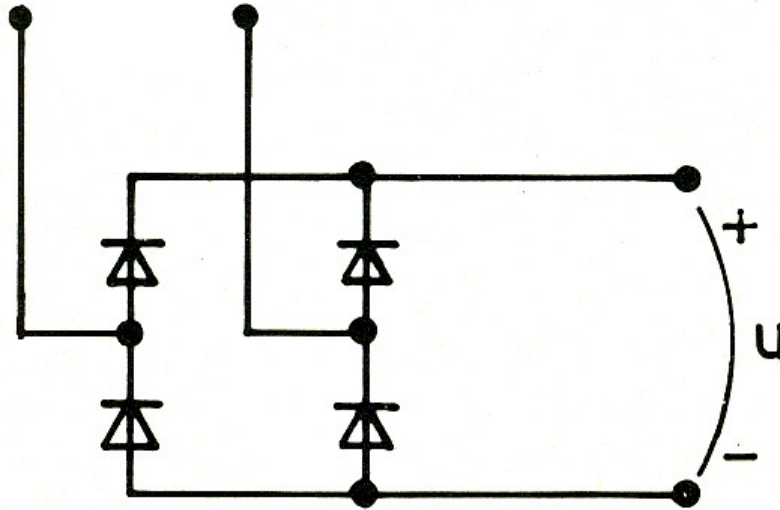
$$\sin^2 X = \left(\frac{e^{iX} - e^{-iX}}{i2} \right)^2 = \frac{e^{i2X} + e^{-i2X} - 2e^{iX} e^{-iX}}{-4} = \frac{1 - \cos 2X}{2}$$

$$\cos^2 X = \left(\frac{e^{iX} + e^{-iX}}{2} \right)^2 = \frac{e^{i2X} + e^{-i2X} + 2e^{iX} e^{-iX}}{4} = \frac{1 + \cos 2X}{2}$$

$$\cos^2 X + \sin^2 X = 1$$

$$2 \sin X \cos X = 2 \left(\frac{e^{iX} - e^{-iX}}{i2} \right) \left(\frac{e^{iX} + e^{-iX}}{2} \right) = 2 \left(\frac{e^{i2X} - e^{-i2X}}{i4} \right) = \left(\frac{e^{i2X} - e^{-i2X}}{i2} \right) = \sin 2X$$

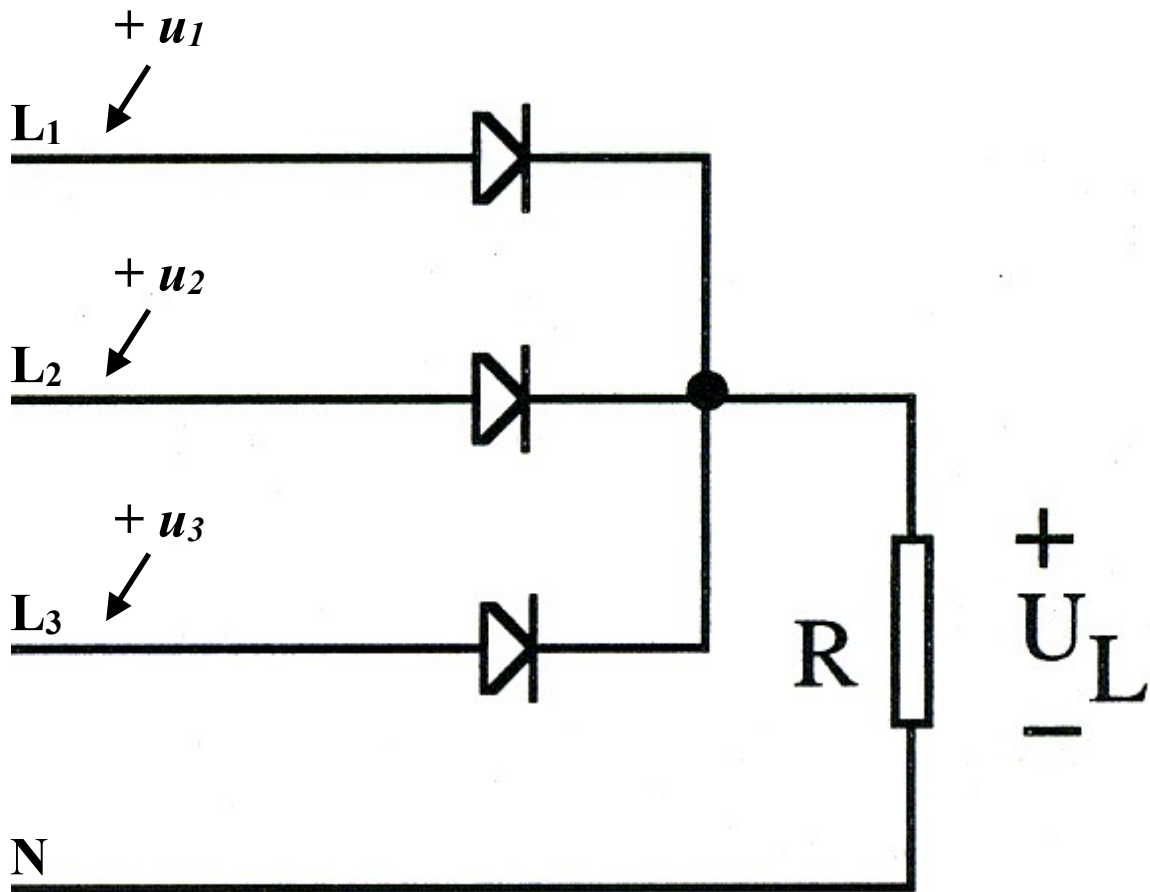
Tvåpulsskoppling:

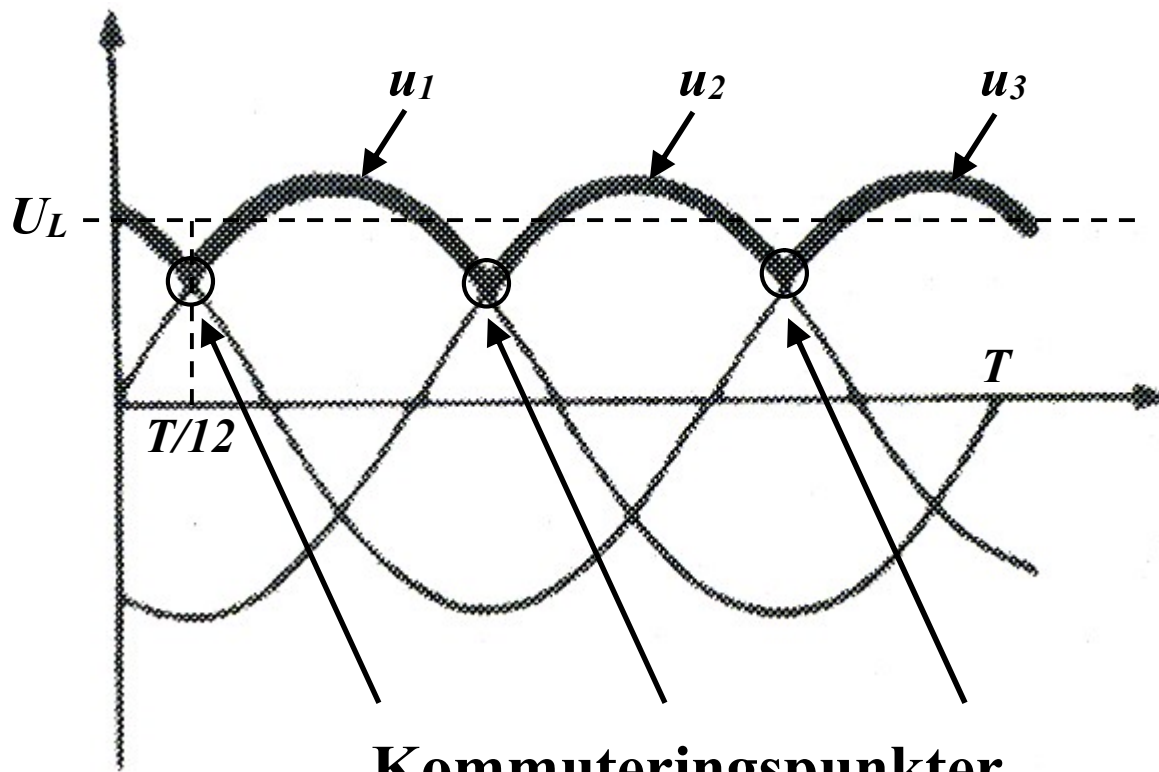

Kommuteringspunkter

$$U_L = \frac{2}{\pi} \cdot \hat{u}_1 = 0,90 \cdot U_1$$

Trepulskoppling

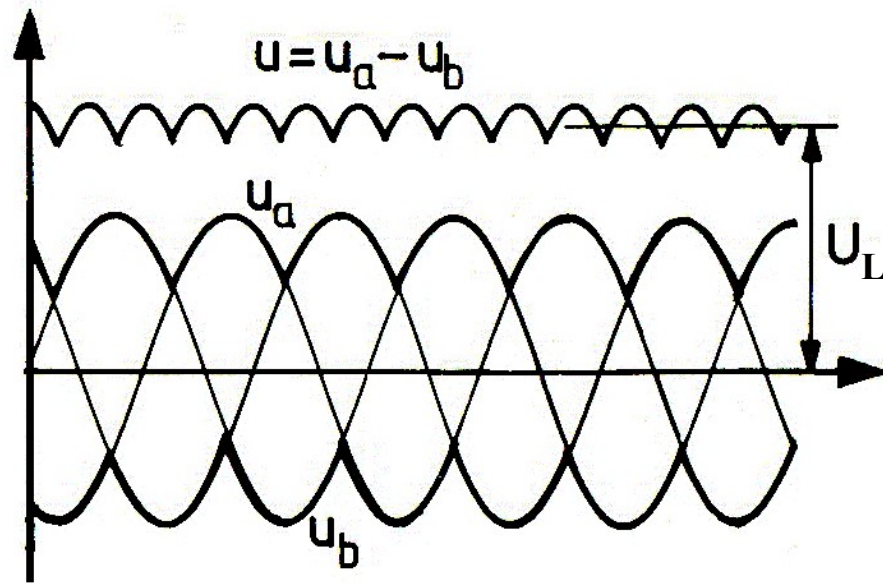
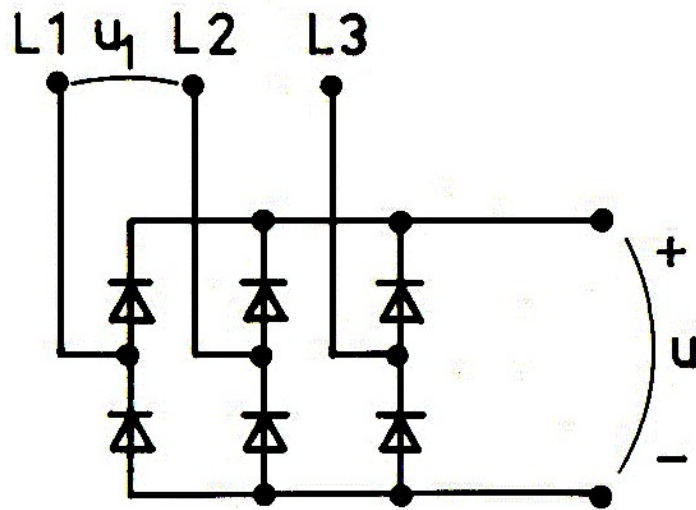

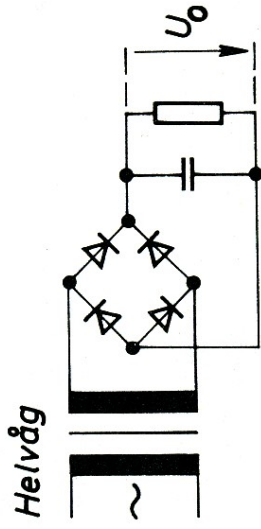
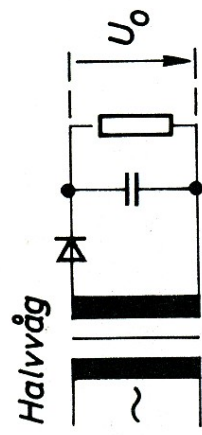
Kommuteringspunkte

$$U_L = \frac{3\sqrt{3}}{2\pi} \cdot \hat{U}_F = \frac{3}{2\pi} \cdot \hat{U}_H$$

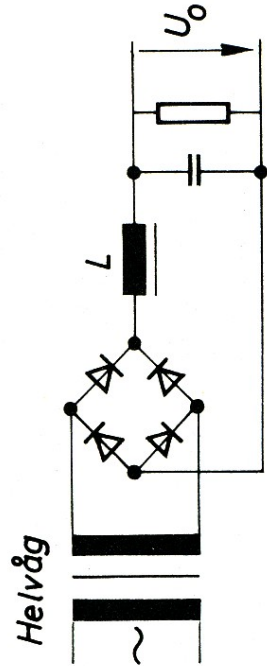
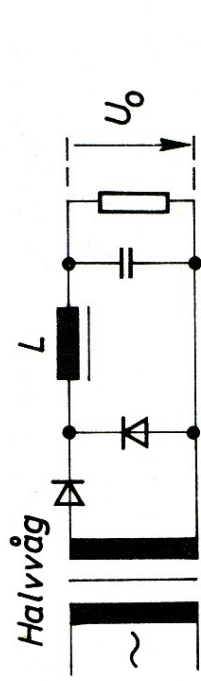
Sexpulskoppling:

$$U_L = \frac{3}{\pi} \cdot \hat{u}_1 = 1,35 \cdot U_1$$

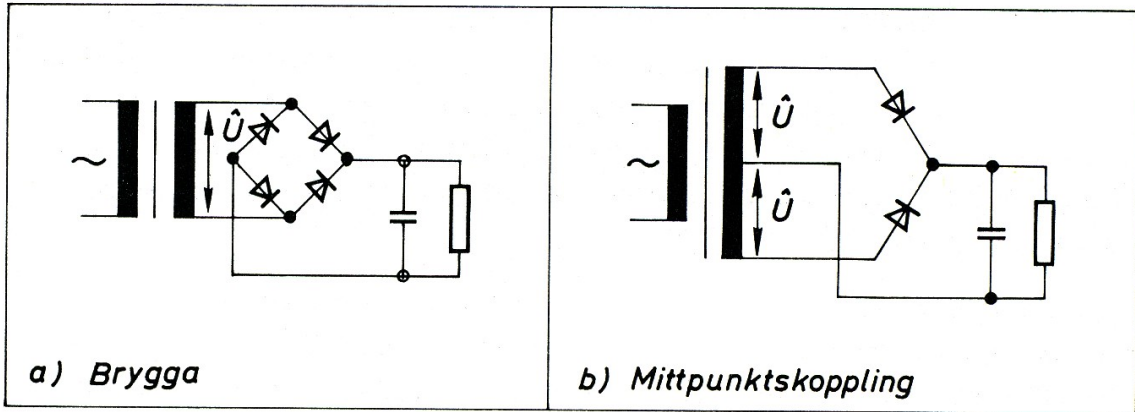
a) Kondensatoringång

b) Drosselingång

a) Kondensatoringång

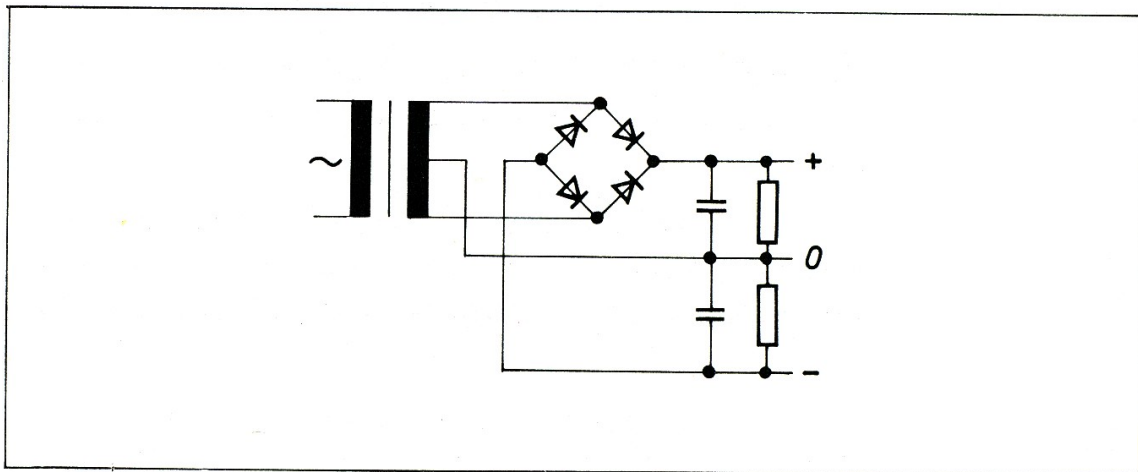
b) Drosselingång

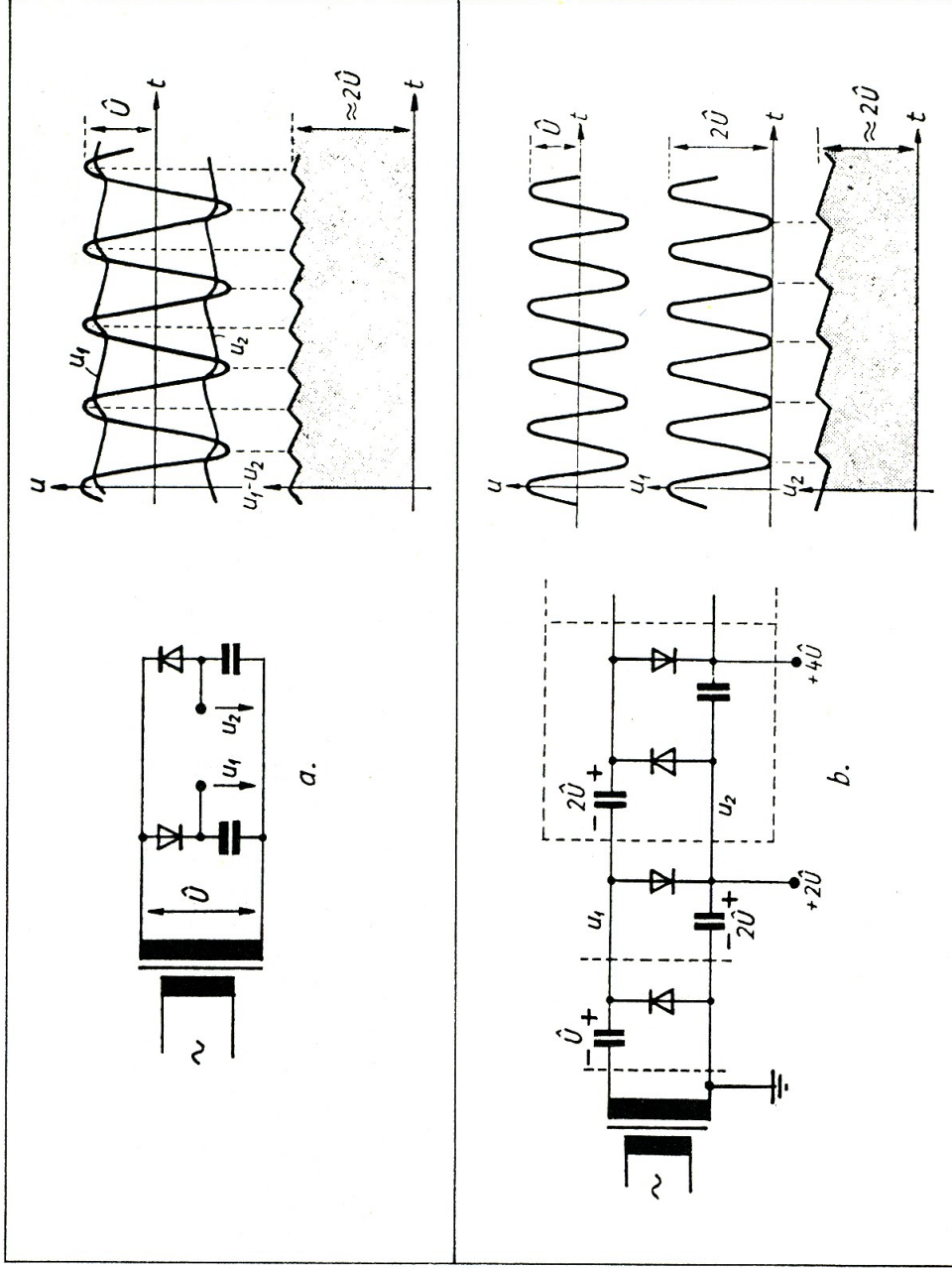
Två varianter av halvågslikriktare

a) Brygga

b) Mittpunktskoppling

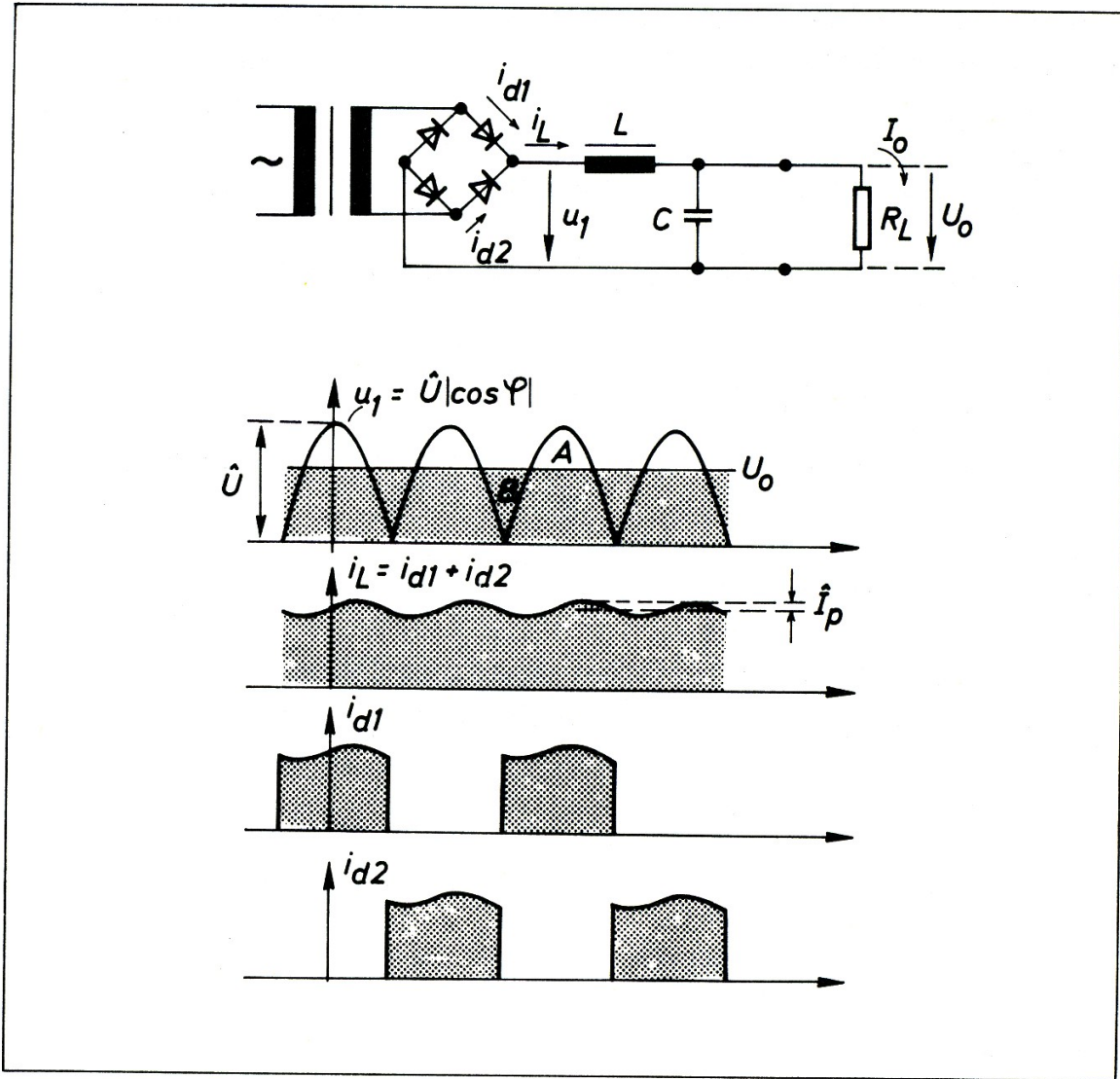
Likriktare för två lika utspänningar av motsatt polaritet

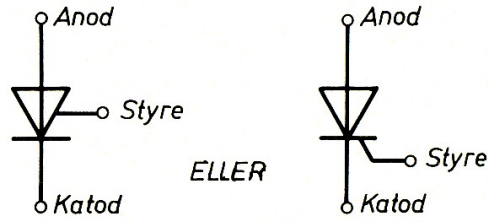
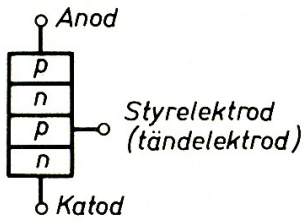
Spänningsfördubblare

a) Symmetrisk typ

b) Kaskadkopplad

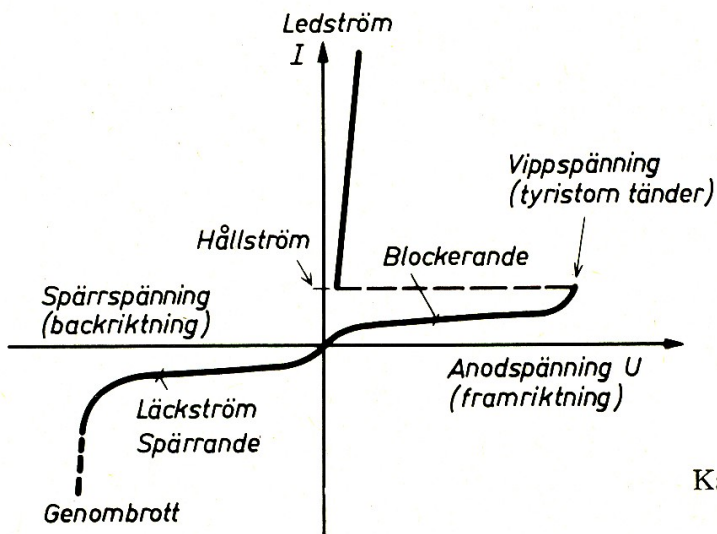

Helvågsl rikriktning med drosselingång
 (\hat{I}_p = amplitud av överlagrad brumström)

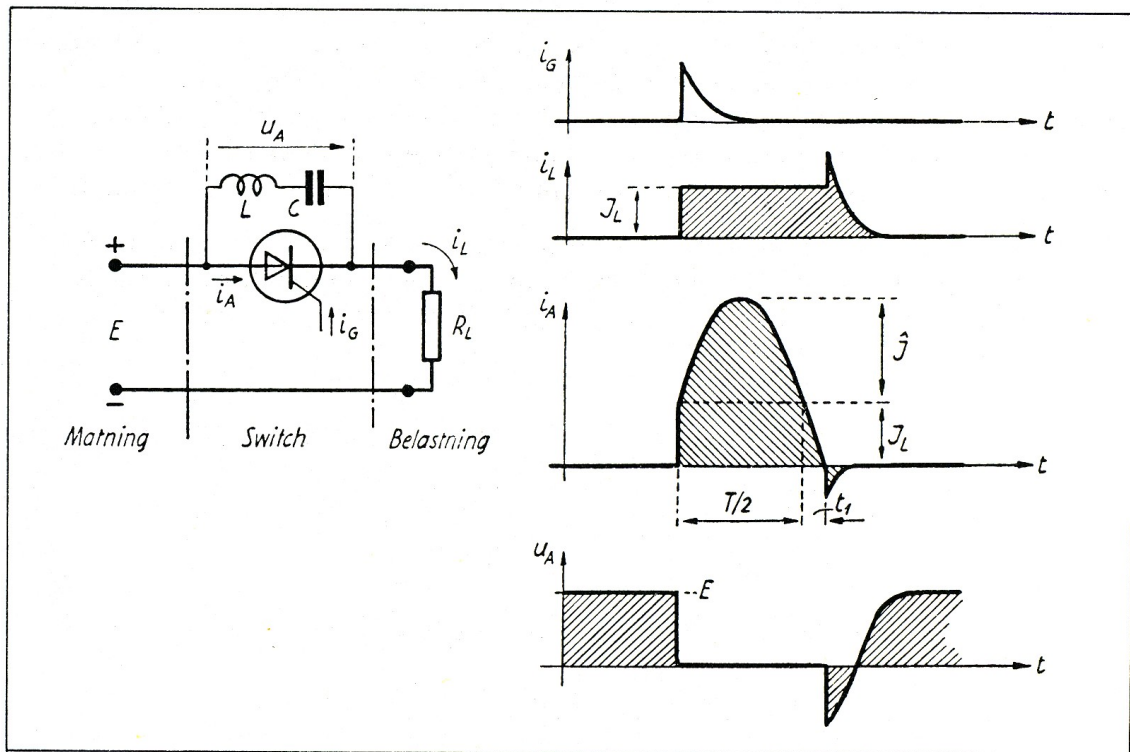
Schematisk uppbyggnad av tyristor med skikt av p- och n-typ

Symbol för tyristor

Karakteristik för tyristor

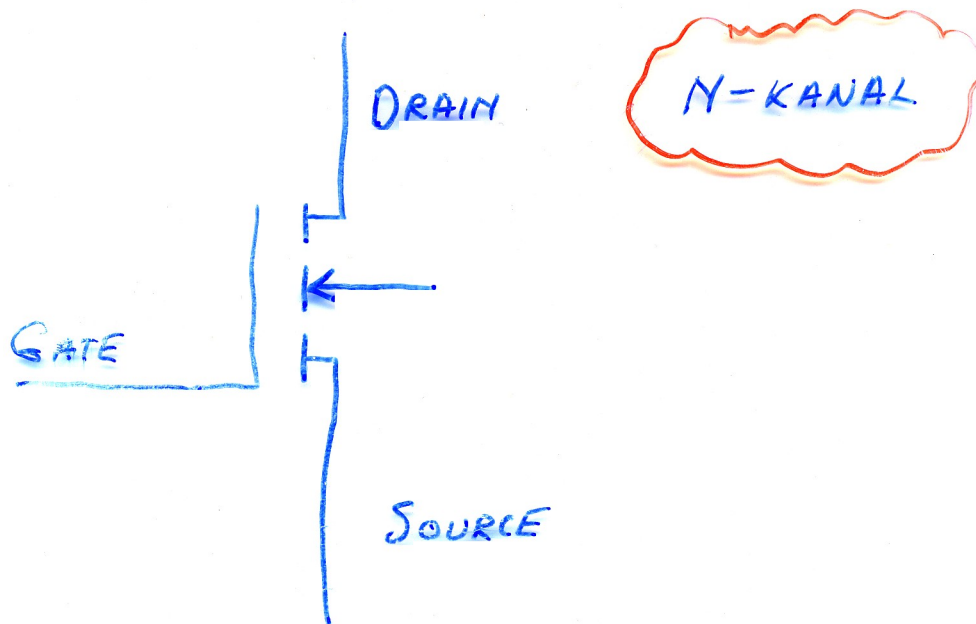
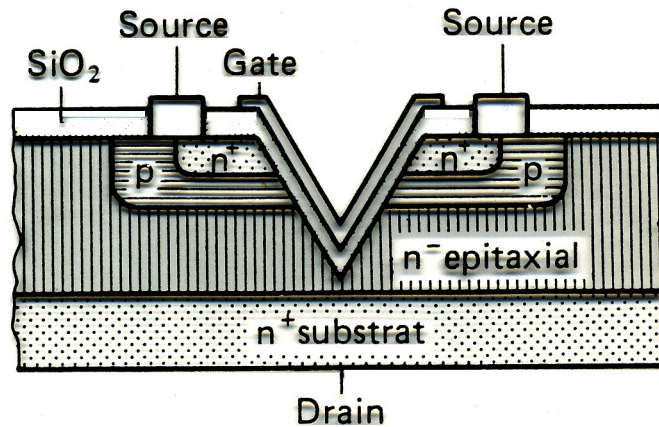
Släckning av tyristor

Chopper med reversering via LC-krets samt idealiserande kurvformer

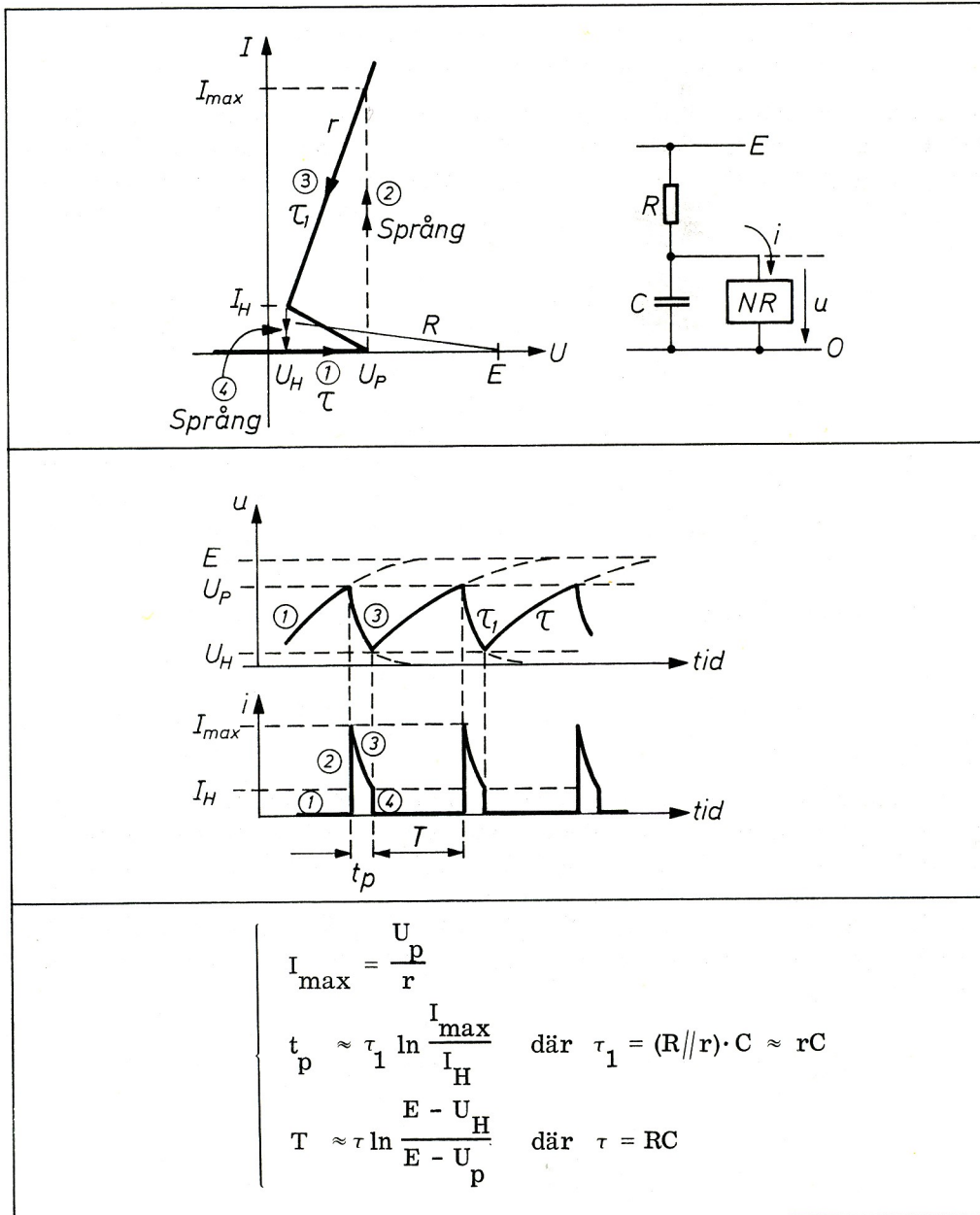
LC-kretsen alstrar en motriktad spänningsrekyl som släcker tyristor.

VMOS

VMOS-transistorn är en speciell typ av fälteffekttransistor som är mycket effekttålig och snabb när det gäller till- och frånslag. Till skillnad från tyristorn så krävs inget speciellt arrangemang för att släcka den.

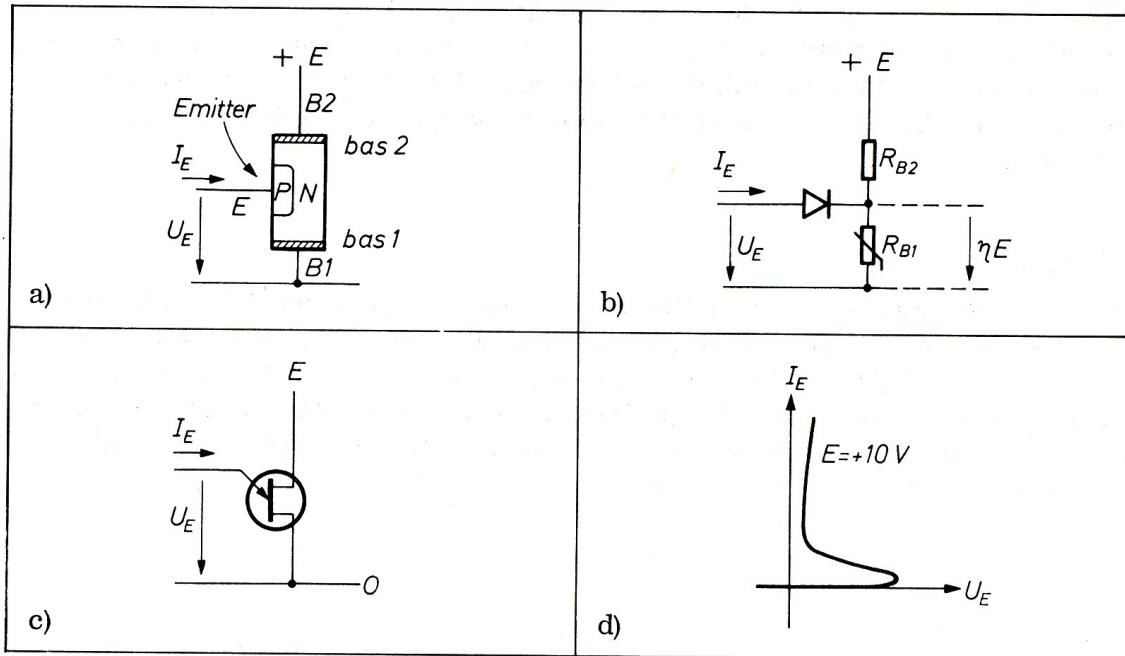
NR-element

Pulsgenerator med NR-element

NR (negativ resistans) innebär att en del av karakteristikan i I/U-grafen har negativ riktningskoefficient.

Exempel på NR-element – Dubbelbasdioden

Dubbelbasdioden (kallas även UJT – unijunctiontransistor)

Om B2 hålls vid en konstant positiv spänning, exempelvis $E = +10\text{ V}$, så kommer R_{B2} och R_{B1} att fungera som en spänningsdelare och ge basområdet mot emitttern förspänningen

$$\frac{R_{B1}}{R_{B1} + R_{B2}} \cdot E = \eta E$$

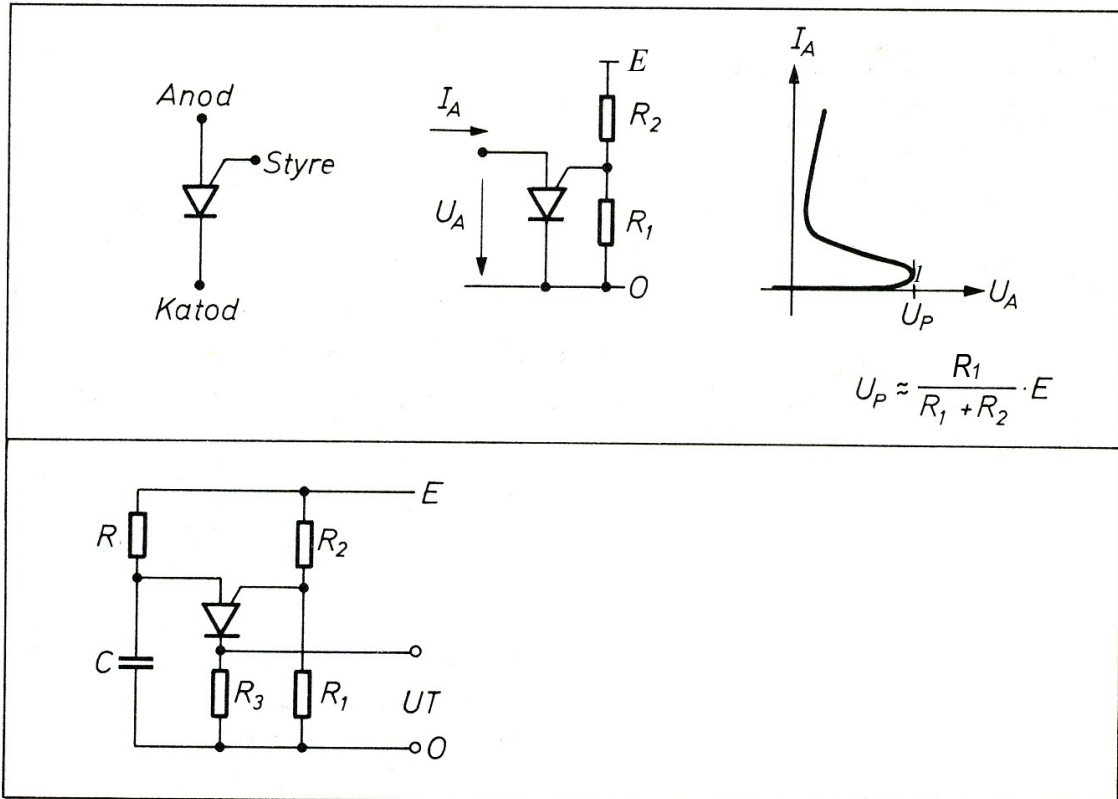
Kvoten η beror på konstruktionen men brukar vara ca 0,6. För att emitttern ska bli ledande krävs det tydligen i vårt exempel en emitterspänning av storleken

$$U_p = \eta \cdot E + U_F = 6 + 0,6 = 6,6\text{ V}$$

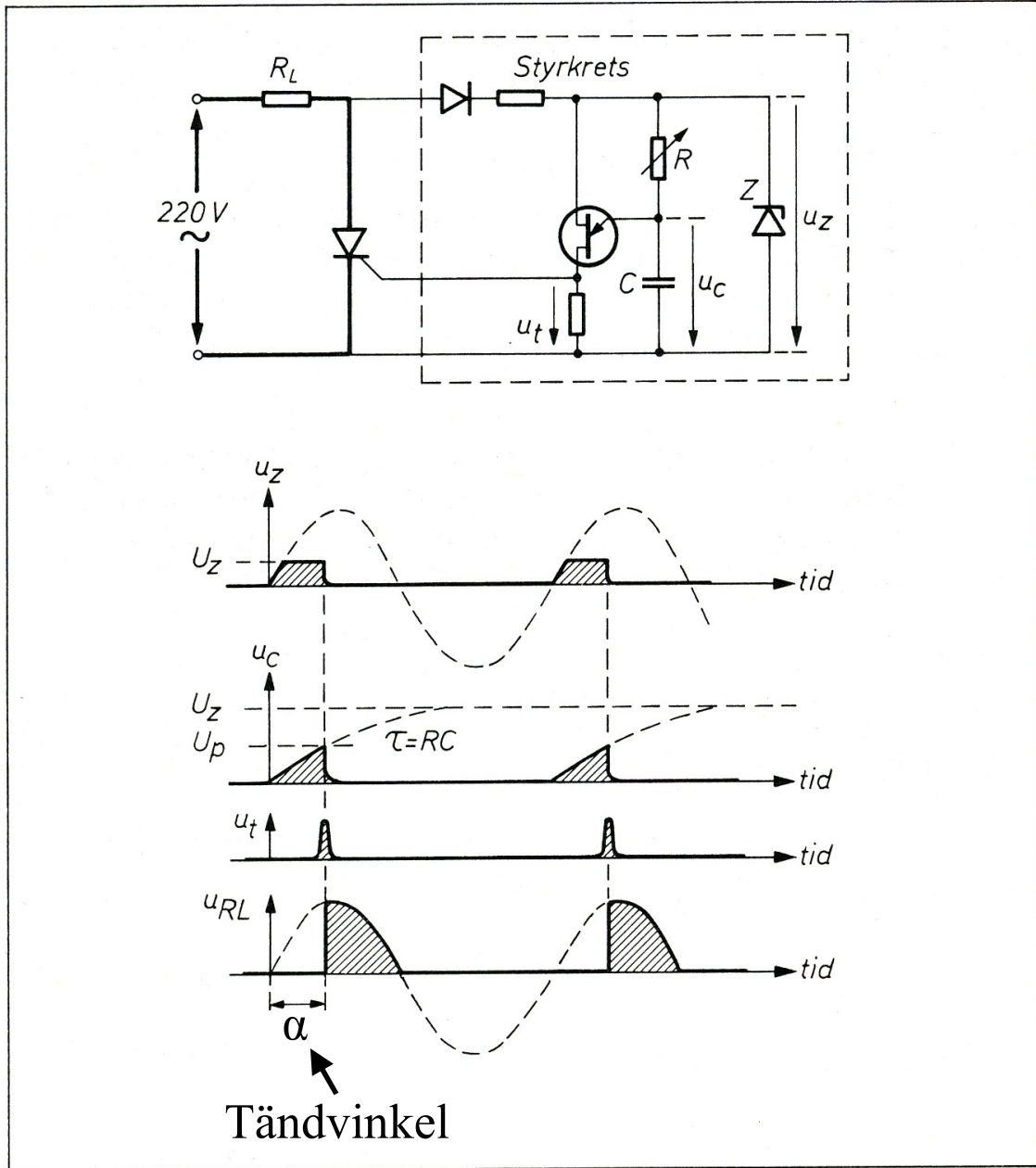
där U_F = framspänning över emitterdioden. Om emitteringången hålls vid lägre spänning än 6,6 V kommer emitterdioden alltså att bli backspänd och spärrande.

PUT – Programmable Unijunction Transistor

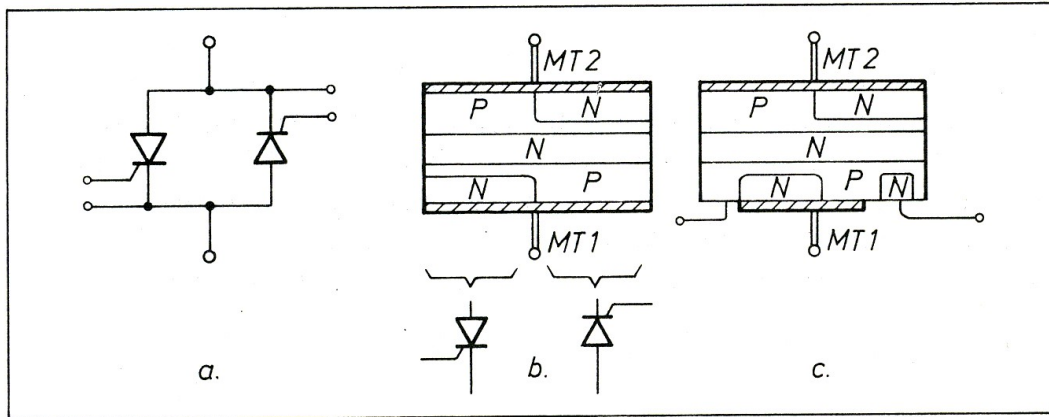
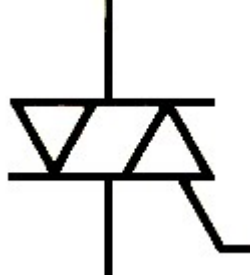
(Programmerbar dubbelbasdiod)

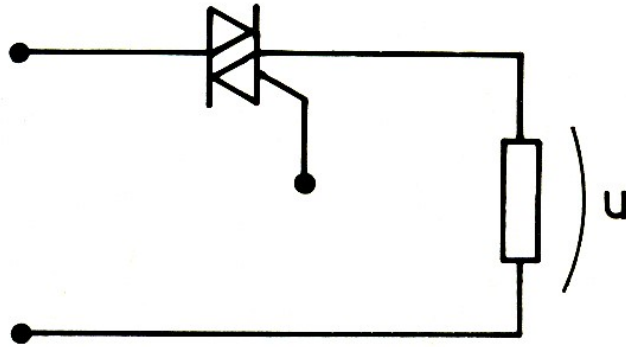
Styrning av tyristor

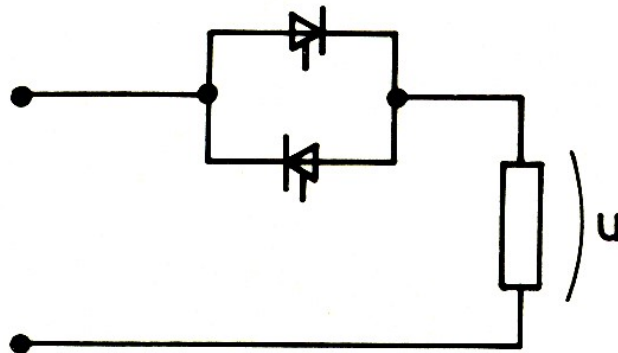
TRIAC

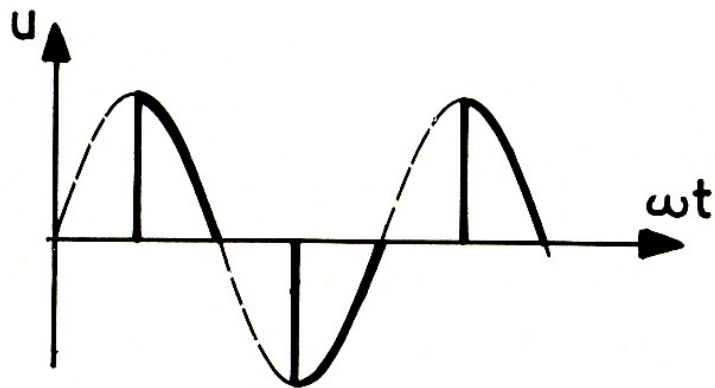
- a) Två antiparallellkopplade triodtyristorer
- b) Motsvarande struktur integrerad i samma kristall
- c) Kristallen försedd med två styren som kan parallellkopplas

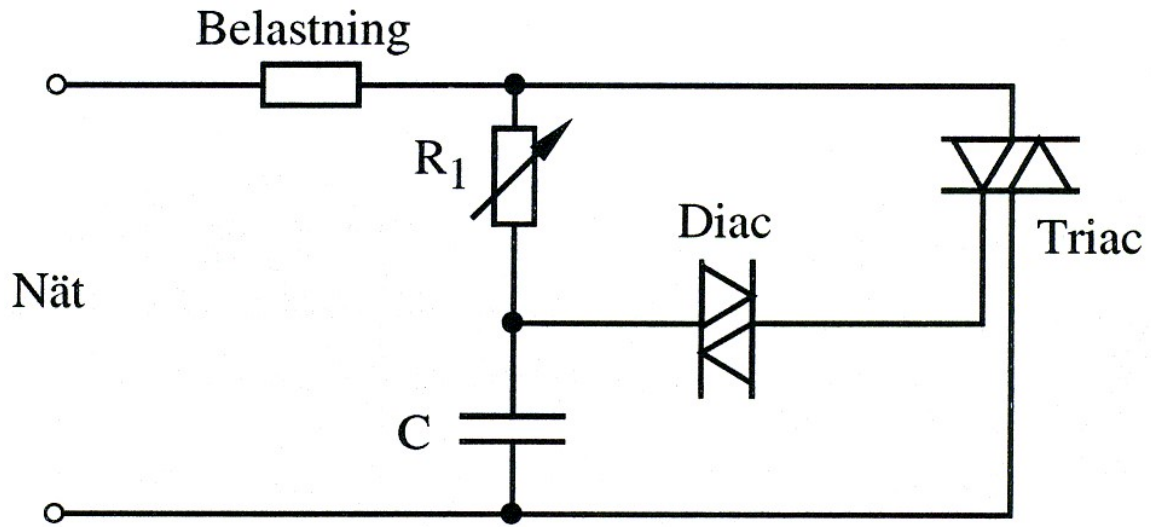
Växelspänningsreglering med triac

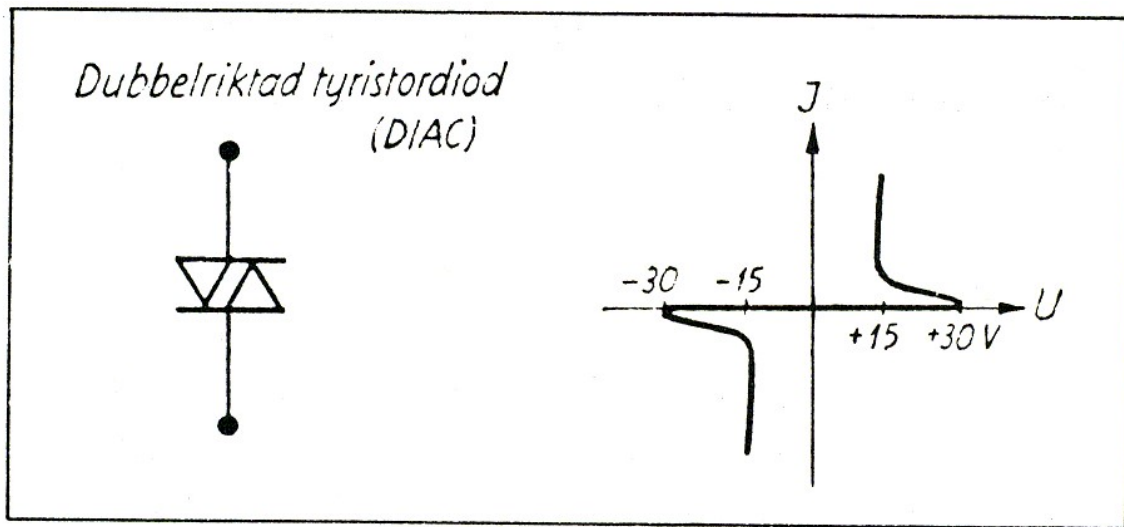
Växelspänningsreglering med antiparallellkopplade tyristorer.

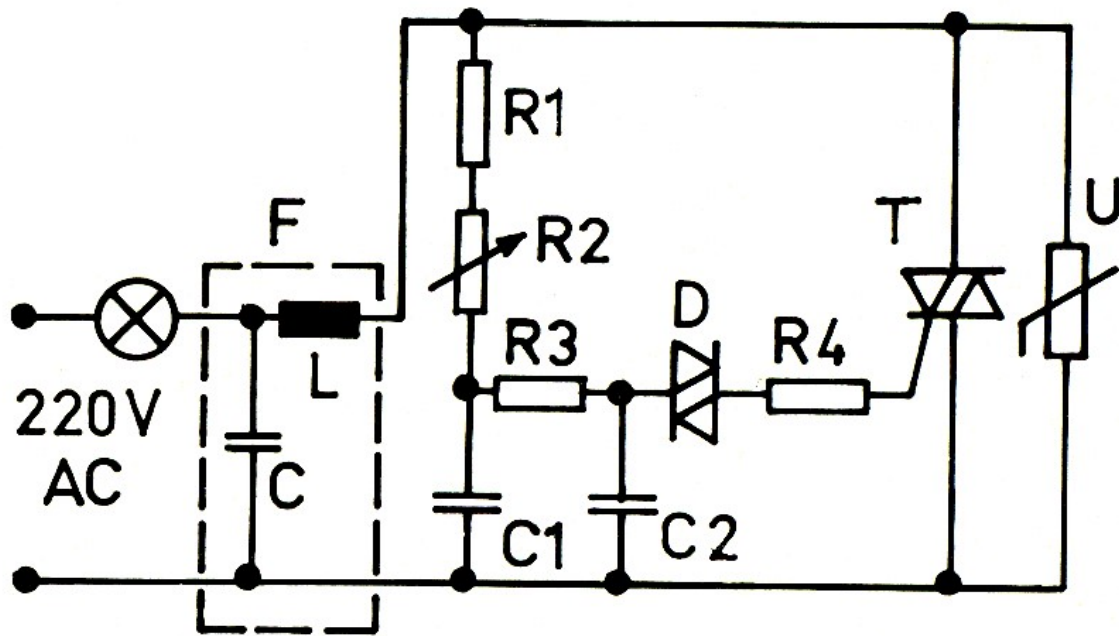

Belastningsspänning vid styrvinkeln 90°

En enkel växelspänningsvariator

F = avstörningsfilter

R1 = 22kohm R2 = 470kohm

R3 = 10kohm R4 = 27ohm

C1 = C2 = 47nF

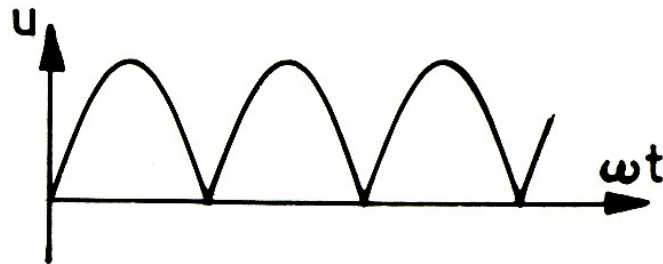
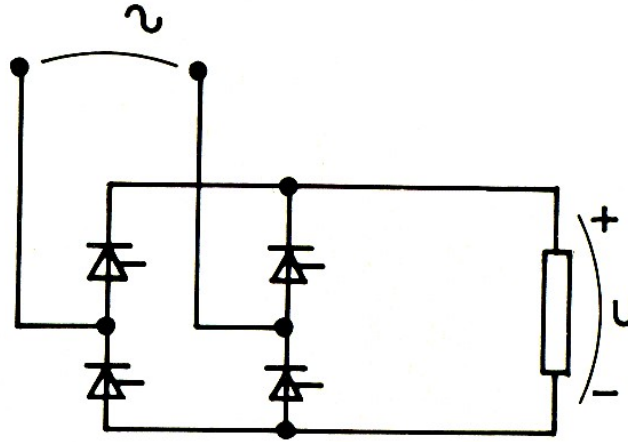
T = triac BT 138

D = diac

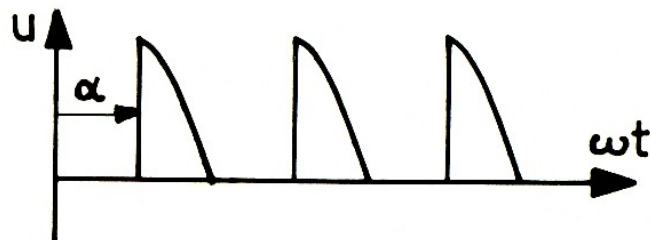
U = överspänningskydd 350 V (varistor)

Tvåpulskoppling

Helstyrd

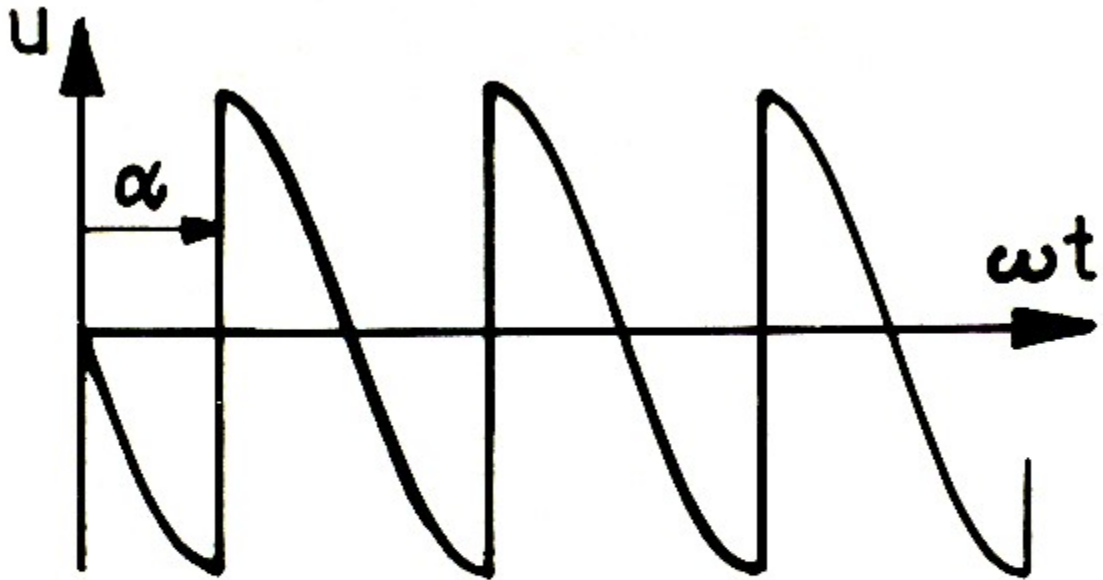
$$\alpha = 0^\circ$$

$$\alpha = 90^\circ$$

Rent resistiv last

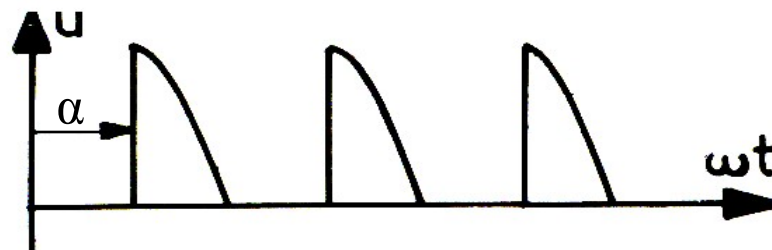
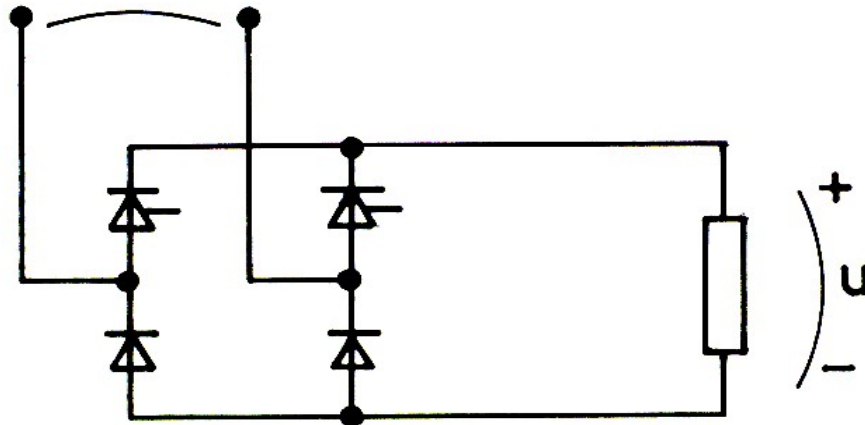
Starkt induktiv last

De negativa spänningstopparna induceras av lasten själv.

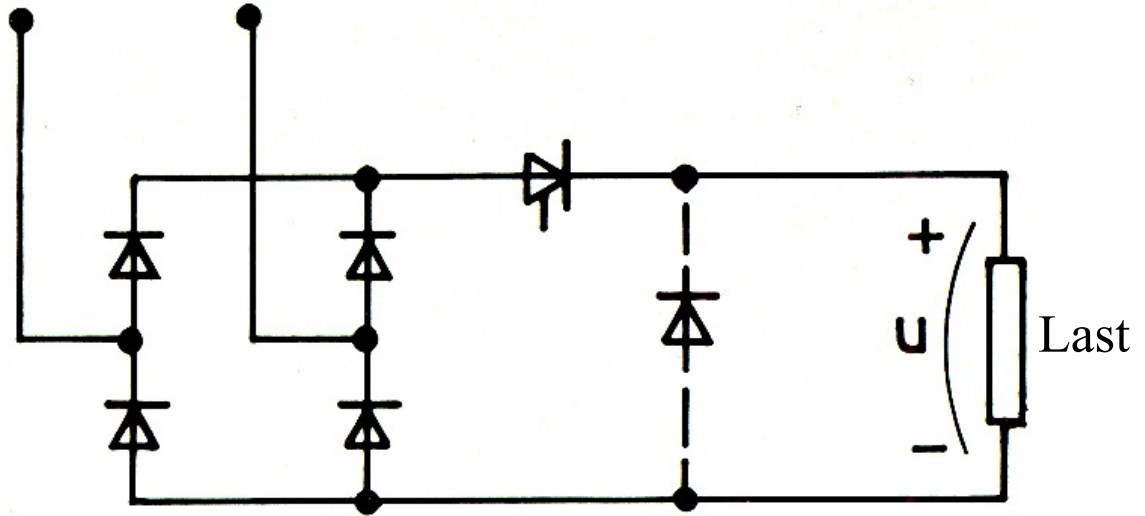
$$\alpha = 90^{\circ}$$

Halvstyrd (billigare än helstyrd)

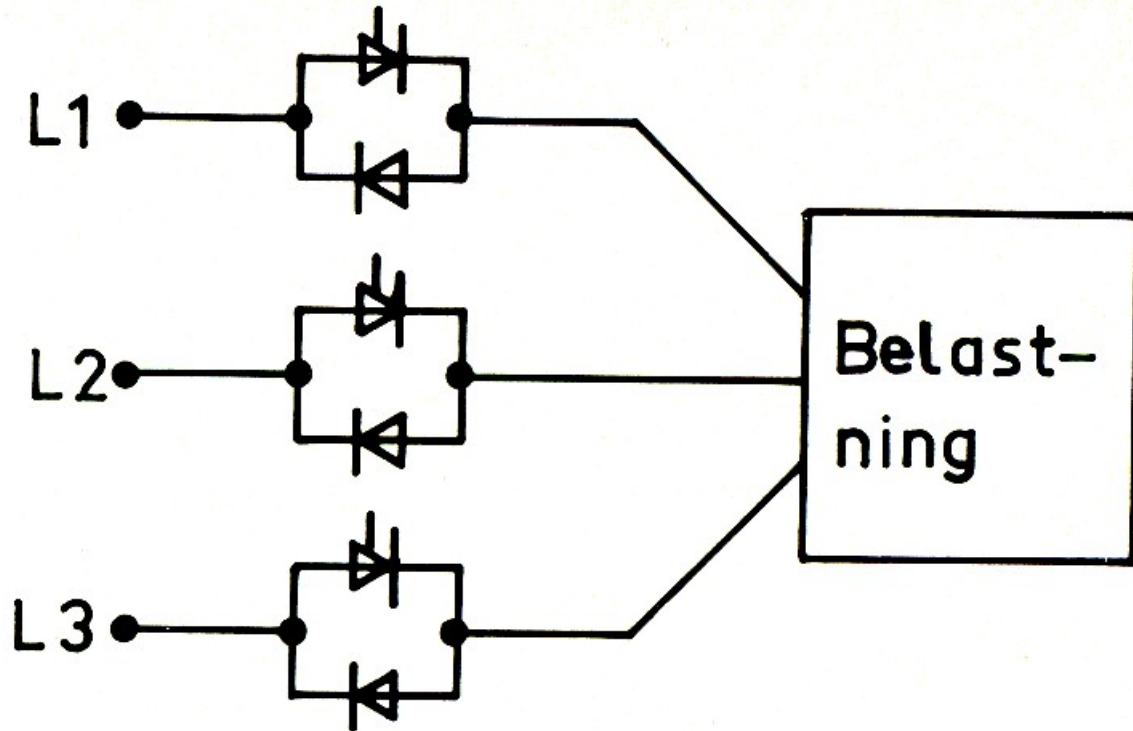

$$\alpha = 90^\circ$$

Helstyrd används bara i sådana fall där man även vill kunna använda likriktaren som växelriktare.

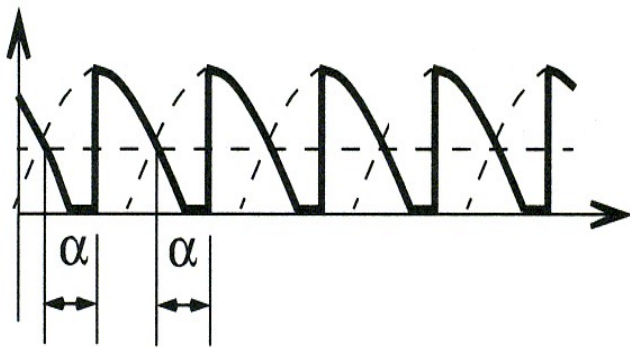
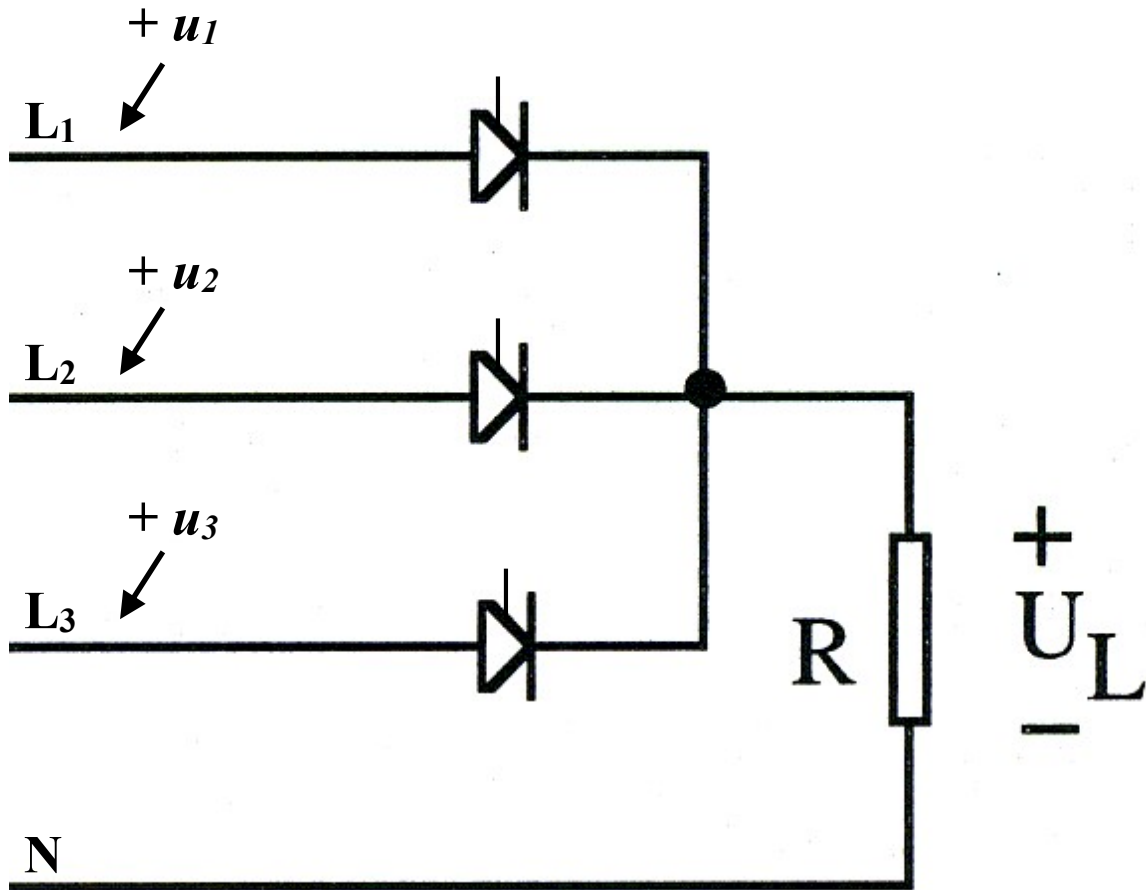

Variant på halvstyrd tvåpulskoppling.
Den streckade dioden är frihjulsdiod.
”Frihjulsdioden” fungerar bara då lasten
är induktiv.

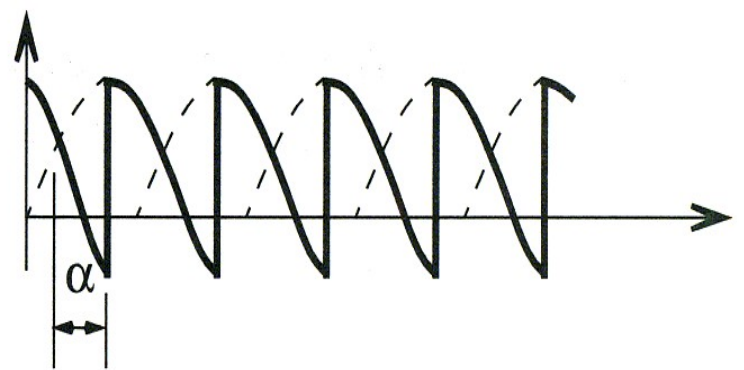

Förenklad koppling vid reglering av trefasspänning.

Trepulskoppling med tyristorer

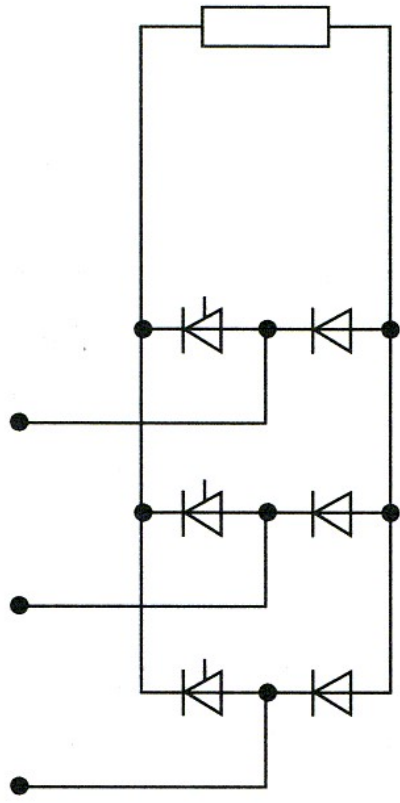

Resistiv last.

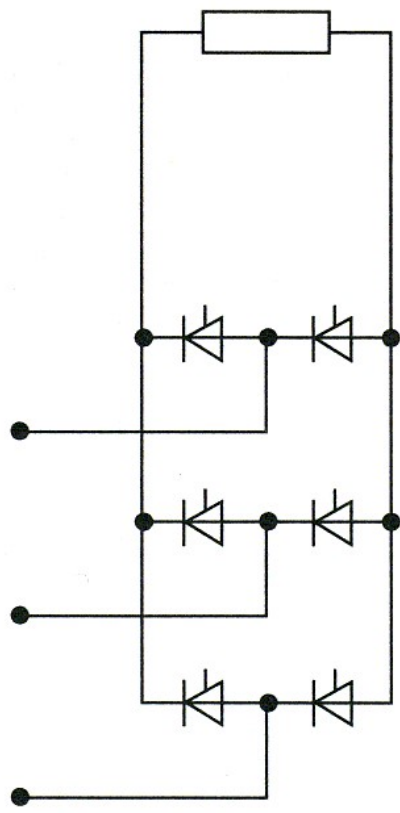

Induktiv last.

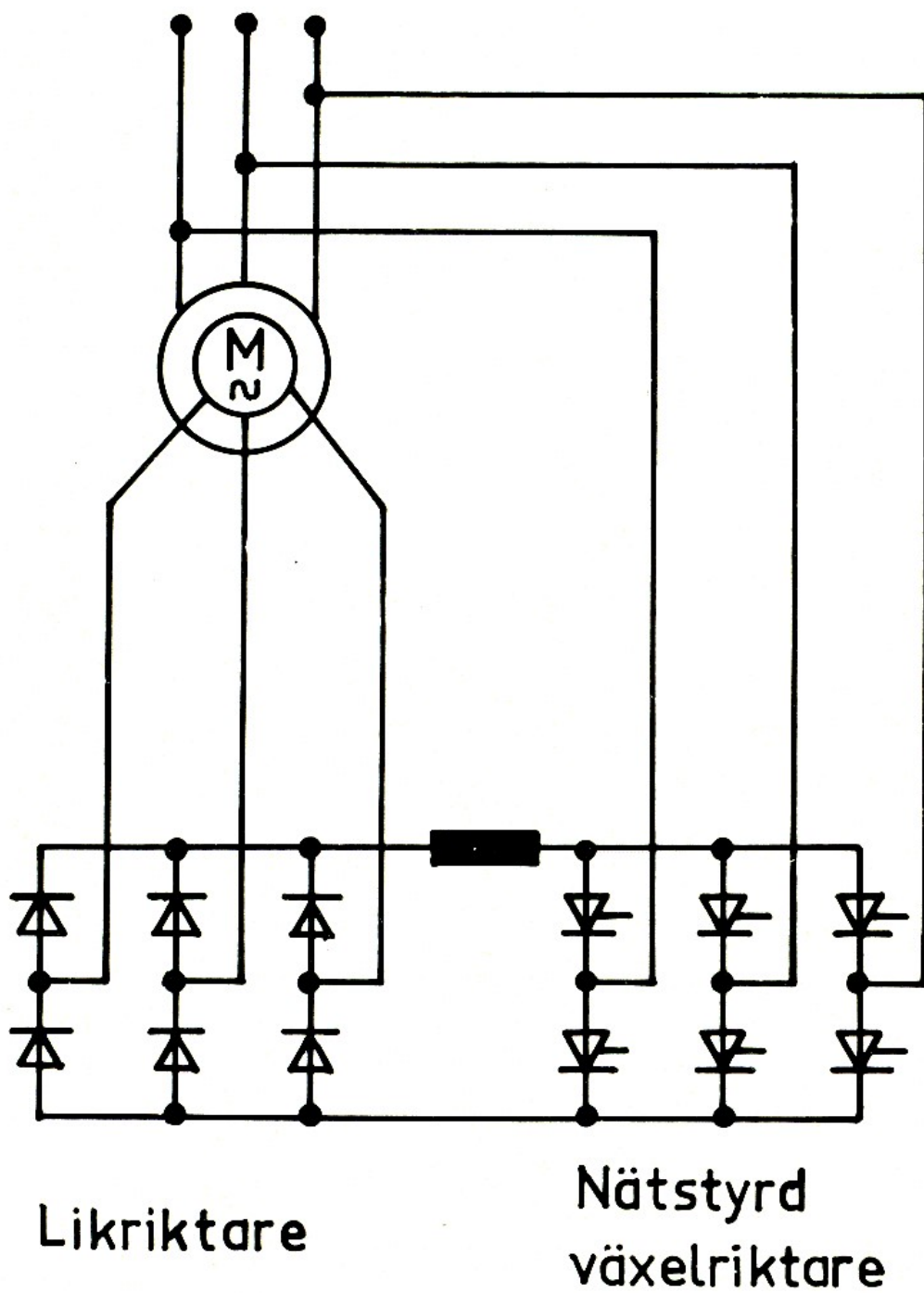
OBS! Tändvinkeln α räknas alltid från kommuteringspunkten och framåt.

Halvstyrd sexpuls-koppling

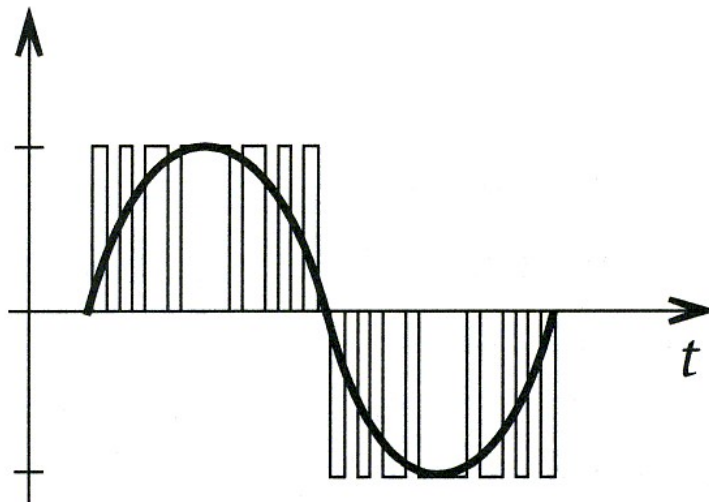
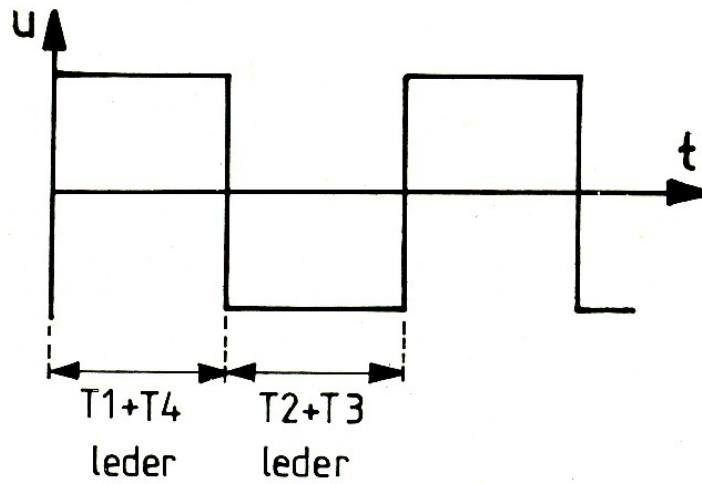
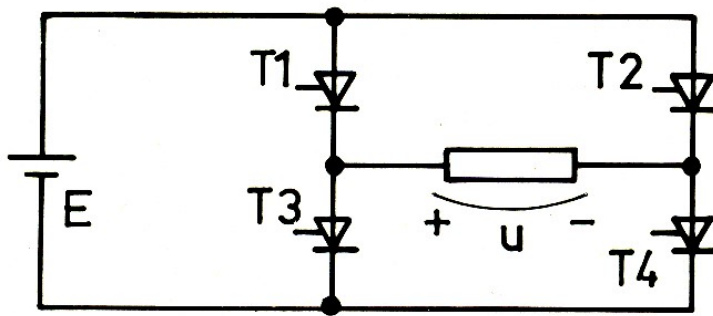

Helstyrd sexpuls-koppling

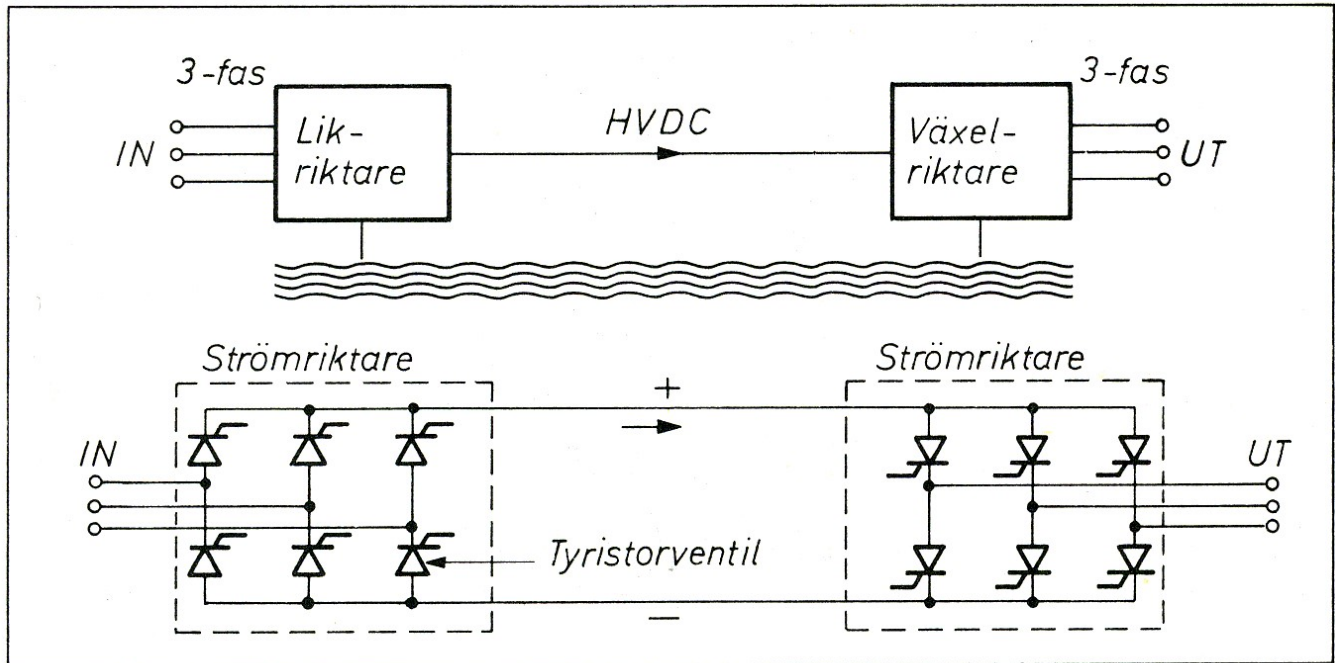

Släppringad asynkronmotor vars hastighet regleras genom återmatning av rotoreffekt till nätet.

Växelriktare

Syntetisering av sinusspänning med hjälp av pulsbreddsmodulation PWM

Principen för kraftöverföring med HVDC

High Voltage Direct Current

Gotland – 1954

Tyristorventiler – 1970